

Presentació

Aquest *Invesbreu* recull el resum de dues recerques que tracten el tema dels interns penitenciaris que han comès delictes greus i l'estudi de la seva reincidència.

La primera recerca analitza les persones excarcerades directament de la presó, sense passar per una progressió a semi llibertat (3r grau penitenciari) o llibertat sota control (llibertat condicional), i que havien estat valorades amb un pronòstic alt de risc de reincidència abans de sortir. La recerca l'ha dut a terme l'equip d'investigació del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (CEJFE).

La segona recerca fa un seguiment de la carrera delictiva d'aquestes persones i de forma més específica se centra a estudiar aquells infractors que han comès delictes de violència de gènere. L'estudi ha rebut el suport econòmic del CEJFE a través de la convocatòria anual de beques de recerca de l'any 2016 i l'han desenvolupat persones vinculades amb la universitat i el món penitenciari.

L'interès de les investigacions radica en que se centren a estudiar la reincidència posterior a la intervenció penitenciària de les persones que han comès delictes greus que provoquen gran alarma social. Ambdues aporten dades originals, molt poc analitzades al nostre país i que resulten fonamentals per a la comprensió tant del perfil biogràfic com personal, penal i penitenciari d'aquests infractors. També plantegen propostes específiques d'intervenció amb aquesta població.

La lectura, tant d'aquests resums com de les recerques completes publicades a la web del CEJFE, aportarà al lector nous elements per a la comprensió de la delinqüència violenta des d'una perspectiva empírica, i li permetrà confrontar amb dades eventuais mites que puguin perdurar respecte a aquests infractors i el seu tractament i rehabilitació.

Amb la publicació d'aquests treballs, el CEJFE pretén mantenir obertes les línies d'investigació i acció dirigides a introduir millores en els processos de treball dels professionals de l'àmbit de l'execució penal.

---

1. Les recerques completes es poden consultar al Catàleg d'investigacions del CEJFE: http://justicia.gencat.cat/ca/ambits/formacio_recerca_documentacio/recerca/catalog_d_investigacions/

Estudi de la reincidència en les excarceracions d'alt risc (2010-2013)

Autors: Manel Capdevila; Marta Ferrer; Marta Blanch; Berta Framis; Albert Garrigós, Núria Comas

Introducció

La finalitat última d'aquesta recerca és obtenir informació significativa i complementària que permeti a la DGSP millorar les polítiques de reinserció i d'evitació de nous delictes amb aquesta població d'especial dificultat.

Objectius

- 1) Conèixer les característiques criminògenes de les persones excarcerades d'alt risc.
- 2) Conèixer la taxa de reincidència dels excarcerats d'alt risc i les seves característiques.
- 3) Conèixer l'impacte del tractament penitenciari especialitzat en la vida dels interns a la presó així com en la seva reincidència.
- 4) Conèixer la relació entre la predicció del risc de reincidència feta amb l'eina RisCanvi (eina d'avaluació clínica estructurada dels interns que s'utilitza de forma general i sistemàtica en els serveis penitenciaris catalans) i la reincidència observada.

Metodologia

La població objecte d'estudi està constituïda per interns de les presons de tota Catalunya que havien de respondre a dues condicions:

- 1) Complir condemna per un delictes violent i sortir en llibertat definitiva des de 1r o 2n grau penitenciar o mesura de seguretat entre els anys 2010- 2013.
- 2) En el moment de la sortida, presentar una evolució negativa en el centre penitenciar i/o un pronòstic ALT de reincidència violenta segons el criteri del RisCanvi.

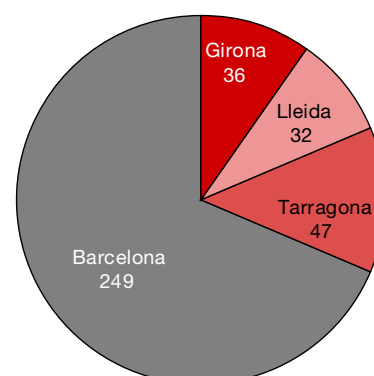
En total la mostra la componen 365 subjectes.

El concepte de reincidència utilitzat és el de *reincidència penitenciària*, entesa com una nova entrada en el sistema penitenciar català. També hem recollit la reincidència en el sistema d'execució penal a la comunitat (si la persona té un compliment d'una mesura penal alternativa), en ambdós casos per haver comès un nou fet delictiu amb posterioritat a la sortida de presó en llibertat definitiva.

Per obtenir la taxa de reincidència s'ha seguit la població objecte d'estudi des del moment de la seva llibertat definitiva fins el 30/5/2016, data en què es va tancar el treball de camp per comprovar si havien reincidit. Per tant, el període de seguiment va d'un mínim de 2,5 anys pels que van sortir l'any 2013 fins a un màxim de 6,5 anys pels que van sortir l'any 2010.

La recerca creua 289 variables recollides per a cada cas. Són variables personals, penals, penitenciaris i de reincidència, algunes poc explotades en altres estudis, com la medicació psicotròpica que prenen els interns per prescripció mèdica o els resultats dels programes específics de tractament. El CEJFE, a través de la seva pàgina web posa a disposició del públic la base de dades (*dades obertes*) degudament anonimitzada amb tota aquesta informació per a l'explotació i estudi de qui vulgui aprofundir-hi.

Gràfic 1. Distribució global de subjectes segons territori

Resultats

Alguns dels resultats més destacats són:

1. Els penats objecte d'aquest estudi presenten molts factors de risc de reincidència violenta, més que la resta de la població penitenciària ordinària.

Hi ha moltes variables de risc (característiques personals, de l'entorn social i familiar i de la trajectòria penal i penitenciària) amb percentatges de prevalença molt més elevats que en la resta de població penitenciària (fins a 40/50 punts de diferència segons la variable).

2. En canvi, la taxa de reincidència penitenciària dels excarcerats d'alt risc és del 35,0%. Si sumem a la reincidència penitenciària els casos que reincideixen i se'ls condemna a una MPA la taxa d'execució penal és del 42,5%.

6 de cada 10 persones sobre les què s'ha activat el procediment d'excarceració d'alt risc no han tornat a aparèixer en el sistema d'execució penal català en els 6,5 anys següents de seguiment. En relació amb la població penitenciària ordinària és una taxa 5 punts superior; i més baixa, per exemple, que la que tenen les persones que surten directament des de 1r grau (44,0%) i similar a la taxa de les persones que surten des de 2n grau (34,3%).

3. En la població objecte d'estudi, mostrar-se inadaptat en el centre penitenciari no està associat a ser més reincident, ni a ser-ho violent.

Tot i que hi ha un 67,5% dels casos estudiats que han estat valorats amb *risc alt de cometre violència intrainstitucional* segons el RisCanvi (el que a l'estudi hem denominat "grup inadaptat") i tot i que aquest perfil presenta amb més proporció variables de risc (característiques personals, penals i penitenciàries) que els que han estat classificats com adaptats, aquest comportament inadaptat al centre penitenciari no es tradueix en una taxa superior de reincidència ni tampoc en que quan es reincideix sigui més freqüentment per un delictes de caràcter violent.

4. L'estudi confirma que una persona que no ha reincidit al cap de 5 anys de seguiment se la podria considerar desistent.
5. En el cas dels excarcerats d'alt risc, complir més temps de condemna a la presó no té cap tipus d'impacte en la reincidència.

La taxa dels que tenen condemnes inferiors a 2 anys és del 38,5%, mentre que la dels que tenen condemnes superiors als 5 anys és del 36,7%. La diferència no és estadísticament significativa.

La mitjana de temps de condemna l'any 2010 era de 1.734,0 dies i la mitjana de l'any 2013 de 2.671,5 dies. Tot i incrementar-se en quasi 1.000 dies el temps de condemna en el període 2010-2013, no hi ha diferències estadísticament significatives en el temps que triguen a reincidir ni en la taxa de reincidència.

6. El 59,4% dels excarcerats d'alt risc han fet com a mínim un programa de tractament especialitzat. El 82,7% ha rebut medicació psicotròpica durant el compliment de la condemna.

		Tractament especialitzat	
		NO	SI
Medicació psicotròpica	NO	25 (6,9%)	38 (10,4%)
	SI	123 (33,7%)	179 (49,0%)

Gràfic 2. Taxa de reincidència en excarcerats d'alt risc

Els que han rebut medicació psicotròpica són més reincidents: dels NOSI (no tractament, sí medicació) reincideixen un 39,8%; i dels SISI (sí tractament, sí medicació) un 41,3%. En canvi els NONO (no tractament, no medicació) i els que han rebut només tractament (SINO, sí tractament, no medicació) presenten taxes de reincidència més baixes (16,0% i 21,1% respectivament). Les diferències són significatives a nivell estadístic.

7. Haver finalitzat amb aprofitament un tractament especialitzat no es relaciona amb començar a gaudir de permisos de sortida durant la condemna.
8. En el grup dels excarcerats d'alt risc, gaudir de permisos no és un predictor de la no reincidència. La qual cosa sí que passa en la resta de població penitenciària ordinària.

El gaudiment de permisos ordinaris durant la condemna s'associa, en tots els estudis que hem fet, amb els excarcerats que no són reincidents. I per contra, en el grup dels que no n'han gaudit de permisos i surten directament en llibertat definitiva des del centre penitenciari hi trobem una major proporció de reincidents. En canvi, els excarcerats d'alt risc trenquen aquesta associació i ens demostren que hi ha factors més rellevants per a la seva reincidència que l'evolució dins del centre penitenciari.

9. La predicció del risc de cometre reincidència violenta en els excarcerats d'alt risc és una valoració altament complexa

Queda clar que el grup d'estudi està mediatitzat justament per la pròpia selecció de l'alt risc de reincidir. El problema és que, dins d'aquest grup ja tan seleccionat, s'encerta molt poc a predir els que reincidiran i els que no (un 94,6% de falsos positius).

L'eina de valoració del risc utilitzada de manera sistemàtica des de 2010 (RisCanvi) ha millorat força la focalització de les necessitats a atendre en les diferents tipologies de condemnats, però l'estudi mostra que, un cop seleccionats a través del RisCanvi els *d'alt risc*, es necessiten eines més precises per seleccionar novament, i ara ja dins del grup de risc alt, aquells que presenten més necessitats d'intervenció dels que no. La progressió de grau i altres eines d'intervenció han de sotmetre's a aquest estudi acurat que de forma cada cop més precisa ha implementat la DGSP a través del model d'Andrews i Bonta de *RNR* (Risc, Necessitat, Responsivitat).

Estudi longitudinal retrospectiu de les carreres criminals de delinqüents crònics i violents. Especial referència als agressors de parella

Autors: David Cuaresma i Laura Nicolas

Introducció

Adoptant com a marc teòric i conceptual la criminologia del desenvolupament, en aquesta recerca es va intentar explicar i, si escau, predir la conducta delictiva d'un grup representatiu de delinqüents violents i reincidents. Amb aquest objectiu general es va treballar amb un considerable volum de factors de risc, atès que aquests factors permeten explicar els canvis que es produeixen al llarg de la vida dels subjectes, descrivint els patrons comuns de conducta criminal segons les diferents etapes vitals, en el transcurs de carreres criminals que canvien a mesura que l'individu es desenvolupa.

En el cas particular dels delictes de violència contra les parelles i ex parelles (VCP), se sap que els delinqüents que les protagonitzen majoritàriament no s'especialitzen en aquest tipus delictiu, ja que presenten un historial delictiu en altres àmbits.

Els investigadors han categoritzat els agressors de VCP en diversos subtipus, en base a criteris variats. S'estima que els agressors de tipus antisocial poden representar fins el 25% dels agressors de parella.

Els subjectes agrupats en aquest subtipus són en els què es concentra el risc més elevat i també els que en major mesura perllonguen i reiteren la VCP al llarg del curs vital, així com els que pitjor resposta tenen al tractament rehabilitador i els que en menor percentatge el completen.

L'estudi de la trajectòria delictiva dels agressors de VCP de tipus antisocial pot resultar de summa importància per al disseny i implementació dels programes d'intervenció i per a qualsevol altra política preventiva que vulgui posar-se en pràctica.

A nivell internacional són poques les investigacions de tipus longitudinal amb delinqüents violents i reincidents, també són escasses les investigacions longitudinals dels delinqüents que cometes delictes de VCP. Aquesta és la primera investigació longitudinal retrospectiva realitzada a Espanya a aquests grups de delinqüents.

En aquesta recerca l'estudi dels factors de risc i de la seva prevalença en la trajectòria vital dels subjectes es va fer des de la perspectiva de la teoria del triple risc delictiu (TRD), proposada per Redondo (2015). Aquest autor afirma que la conducta delictiva té el seu origen en la confluència personal i única per a cada individu de factors de risc agrupats en tres grans fonts de risc, en funció de la seva naturalesa etiològica: riscos personals (RP), carències en el suport pro-social (CS) i exposició individual a oportunitats delictives (Op).

Objectius

- 1) Analitzar les carreres delictives dels delinqüents violents reincidents, avaluant la participació criminal al llarg de la seva trajectòria vital, des de la infantesa fins a l'edat adulta, mitjançant l'estudi de les seves principals dimensions (inici, freqüència, gravetat, cronicitat, durada i coparticipació);
- 2) Identificar els principals factors de risc associats a la conducta delictiva prèviament analitzada;
- 3) Conèixer les possibles diferències existents entre delinqüents violents i persistents amb VCP i aquells altres que no haguessin comès aquest tipus de delictes.

Metodologia

Es va fer un disseny longitudinal de tipus retrospectiu, consistent en l'obtenció de dades oficials i auto-informades de l'historial vital i delictiu dels subjectes participants.

La principal font de dades oficials van ser els testimonis de sentència i el Sistema d'Informació Penitenciari Català (SIPC), que també va servir per a la selecció prèvia dels subjectes de l'estudi. Les dades auto-informades es van obtenir mitjançant entrevistes profundes de tipus semiestructurat realitzades als centres penitenciaris on es trobaven reclousos els subjectes estudiats.

Els participants estudiats van ser 75. Tots ells responien a diversos criteris selectius que els identificaven com a delinqüents violents reincidents. Un subgrup de 26 subjectes eren, a més a més, delinqüents de VCP.

En el seu conjunt es van manejar 465 variables, incloent les provinents de fonts oficials (192), les recollides de forma directa mitjançant les entrevistes (199) i les escales construïdes a partir d'ambdós tipus de variables. Aquestes variables inclouen informació sobre magnituds globals i desagregades, en relació a les tres èpoques vitals analitzades (Infància, adolescència i joventut/maduresa).

Les anàlisis estadístiques van ser de tipus descriptiu i de regressió logística, ordinal i lineal per passos successius, encaminades a establir els factors de risc associats, en termes predictius, a les diverses conductes delictives estudiades, de manera que fos possible establir la probabilitat que aquestes conductes puguin ocórrer com a funció dels factors de risc descrits.

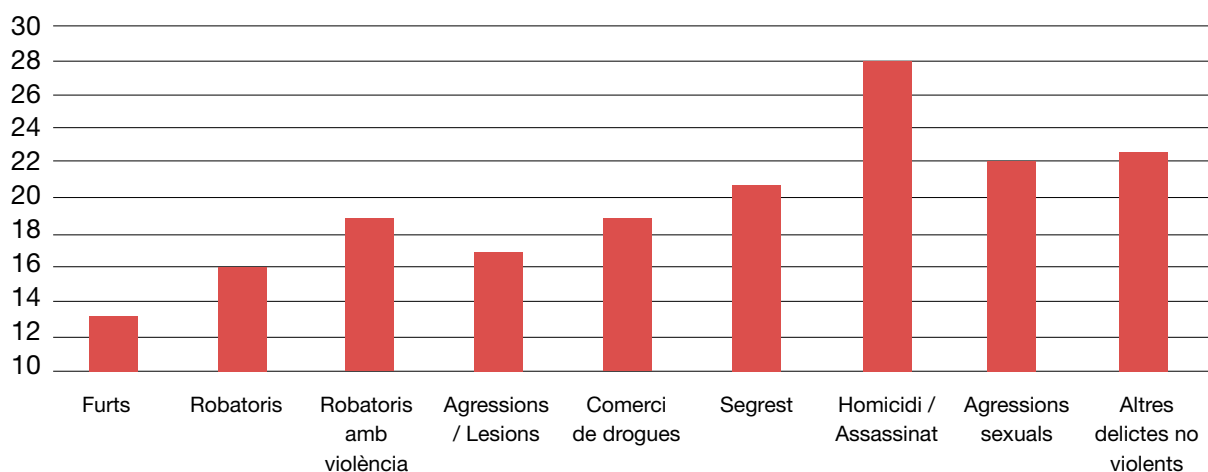
Resultats

En la primera part de l'estudi, relativa a la descripció de les carreres delictives, es va poder comprovar que entre els delinqüents violents i reincidents era molt poc freqüent trobar inicis tardans en la delinqüència. A més, els subjectes que s'inicien de forma tardana són menys propensos a delinquir en companyia d'uns altres. L'edat mitjana d'inici en la delinqüència, segons dades auto-informades, se situà en 15,2 anys (Figura 1).

En aquest grup de delinqüents la major part de les carreres criminals s'iniciaren amb delictes de menor entitat, com ara furts. No obstant això, quan l'inici es produïa amb la comissió de delictes violents, això solia passar a una edat més avançada. Els subjectes que s'iniciaven abans en la delinqüència acumulaven més condemnes i passaven més temps a la presó.

Pel que fa a la varietat delictiva, es va observar una gran varietat delictiva que al seu torn augmentava a mesura que ho feia el nombre de condemnes acumulades per l'individu. L'increment de la variabilitat delictiva anava associada a un augment de la coparticipació. La gravetat dels delictes violents també augmentava amb l'increment del nombre de condemnes. No obstant això, en els delictes no violents es reduïa la gravetat amb la major acumulació de condemnes. Pel que fa a les probabilitats de reincidència delictiva no hi havia diferències entre delictes violents i no violents.

Gràfic 1. Edat mitjana d'inici en cadascun dels delictes (auto-informe)

La coparticipació delictiva va resultar ser summament freqüent en les carreres delictives del grup estudiat. Aquesta dimensió es veia reduïda amb l'augment de l'edat i també en el cas dels delictes violents, que en alguns casos arribaven a presentar un 100% de fets comesos en solitari (p.ex. delictes d'agressió sexual).

En la segona part de l'estudi, relativa als factors de risc associats a les conductes delictives, es va evidenciar que les escales que millor es vinculaven a la conducta delictiva eren les corresponents a les mancances en el suport prosocial i les oportunitats delictives. Els riscos personals, per contra, no s'associaven adequadament en aquest grup.

Els models predictius realitzats a partir de les tres escales de risc, desenvolupades seguint el model TRD, van ser capaços de predir la conducta delictiva en percentatges molt elevats, arribant el 65,1% en el cas de la delinqüència violenta, i van demostrar ser parsimonioses i potents eines de pronòstic delictiu.

D'entre les múltiples variables analitzades, van ser les relatives als vincles amb amics antisocials les que millor s'associaven i explicaven la conducta delictiva.

Pel que fa a l'evolució al llarg del curs vital, l'etapa compresa entre els 14 i els 17 anys es va evidenciar com el període clau en què es concentraven les variables predictives més rellevants del model.

Quant a l'estudi particular de les carreres criminals i els factors de risc dels delinqüents de VCP es va poder constatar que, pel que fa a les carreres criminals, en termes generals, no hi havia grans diferències amb la resta de delinqüents violents i persistents (Taula 1).

Taula 1. Comparació entre els valors mitjans de les diverses escales (VCP vs. No VCP)

	$\bar{X}$		Mostra completa
	Amb VCP	Sense VCP	
Riscos personals (RP)	16,71	26,39	22,89
Carències en el suport prosocial (CS)	20,34	24,58	23,07
Oportunitats delictives (Op)	21,22	33,01	28,75
RP fins als 13 anys	1,62	2,65	2,28
RP de 14 a 17 anys	1,17	1,74	1,53
RP a partir de 17 anys	,42	,29	,33
CS fins als 13 anys	3,54	3,64	3,61
CS de 14 a 17 anys	4,80	5,34	5,14
CS a partir de 17 anys	3,67	5,68	4,96
Op fins als 13 anys	5	5,39	5,25
Op de 14 a 17 anys	5,15	7,78	6,83
Op a partir de 17 anys	2,58	6,63	5,17

Les diferències realment notables entre un i altre grup es van trobar en analitzar els factors de risc. Els delinqüents amb VCP haurien experimentat molts menys riscos per a la delinqüència al llarg del seu curs vital.

Conclusions

Les anàlisis de regressió logística mostren que el model de tres dimensions de risc del TRD explica la major part de la variància de la conducta delictiva. El conjunt de variables que expliquen aquesta variància són coherents amb aquesta teoria, descrivint un model parsimoniós i d'acord amb el principi de convergència entre riscos de diferent naturalesa que proposa Redondo (2015).

En analitzar l'evolució de les escales de risc al llarg del curs vital, es constata que són les mancances en el suport prosocial experimentades fins als 13 anys i les oportunitats delictives percebudes a partir dels 14 les que millor prediuen la conducta delictiva .

Els resultats d'aquesta investigació sobre la variació dels factors de risc en les tres etapes vitals analitzades són també coherents amb la proposta de Sampson i Laub (1993; 2005), quan afirmen que els mecanismes de control informal exerceixen un efecte causal en la conducta delictiva i, a la seva vegada, el tipus de control social exercit sobre els individus varia en funció de l'edat d'aquests.

Es pot afirmar que el desenvolupament de les carreres criminals dels subjectes estudiats efectivament es vincula a la pròpia evolució dels esdeveniments de la vida dels individus.

Pel que fa als delinqüents de VCP, s'ha revelat que la carrera criminal dels subjectes classificats com a antisocials s'ajusten, en la seva major part, a la consideració de delinqüents crònics però, pel que fa als riscos per a la conducta delictiva analitzats, presenten marcats trets distintius respecte de la resta de delinqüents violents i persistents. Per aquesta raó, caldria que en futures investigacions es faci ús d'instruments d'avaluació de personalitat que complementin aquests resultats.

- 1 Immigrants i criminalitat a Europa. Els exemples d'Alemanya i Espanya. Gener 1995
- 2 La preso pública de Barcelona durant l'etapa isabelina / La casa de correcció de Barcelona (1836-1856). Gener 1998.
- 3 El cost de la justícia penal. Privació de llibertat i alternatives. Febrer 1998.
- 4 El nen abusat sexualment com a testimoni / Els delictes contra la llibertat sexual relacionats amb menors. Març 1998.
- 5 Intel·ligència i personalitat en el procés rehabilitador del delinqüent. Maig 1998.
- 6 Salut i presó. Octubre 1998.
- 7 La premsa envers la violència juvenil i la presó. Novembre 1998.
- 8 El tractament dels agressors sexuals. Febrer 1999.
- 9 La victimització a Catalunya l'any 1996. Abril 1999.
- 10 Programes aplicats de psicologia comunitària amb personal penitenciari. Juny 1999.
- 11 Justícia juvenil: inserció laboral i mesures en medi obert. Octubre 1999.
- 12 Reincidència i delinqüència juvenil. Novembre 1999.
- 13 Violència domèstica. Desembre 1999.
- 14 L'estat de l'adopció a Catalunya (1998-1999).
- 15 Maltractaments infantils a Catalunya. Juny 2000
- 16 Presó i dones. La incidència dels programes motivacionals en la conducta social. Un estudi evolutiu (1988-2000) a la presó de dones de Barcelona. Setembre 2000
- 17 Avaluació d'un programa de tractament per a joves violents. Novembre 2000
- 18 Avaluació de l'efectivitat dels programes de tractament amb delinqüents a Europa. Gener 2001
- 19 La victimització a Catalunya l'any 1999. Maig 2001
- 20 L'arrest de cap de setmana a Catalunya (1996-2000)
- 21 Addictes a les drogues i reincidència en el delicte
- 22 Maltractaments físics greus a nadons i menors de quatre anys ingressats en centres d'acolliment
- 23 Intervenció institucional. Elements per a l'anàlisi en menors infractors o en risc
- 24 Els menors estrangers indocumentats no acompanyats (MEINA)
- 25 La mediació penal
- 26 La reincidència
- 27 Família i conducta antisocial
- 28 Presentació de dues recerques de l'àmbit penitenciari
- 29 Intervenció en centres de justícia juvenil
- 30 La classificació inicial en règim obert dels condemnats a presó
- 31 La reincidència en les penes alternatives a la presó a Catalunya
- 32 L'assistència religiosa i la llibertat de culte a les presons de Catalunya
- 33 Bullying - Violència de gènere. Elements per a l'anàlisi
- 34 Violència dels joves a la família
- 35 Infractors i conducta violenta
- 36 Drogues i tractament penitenciari
- 37 Perfil professional del jutge de primera instància i instrucció de Catalunya
- 38 Violència de gènere i justícia
- 39 Delictes sexuals i reincidència
- 40 Intervenció amb infractors juvenils
- 41 Mediació i resolució de conflictes en entorns penitenciaris
- 42 Perfil professional del Secretari Judicial de Catalunya
- 43 Predicció del risc de violència en contextos institucionals. Els sistemes de control monitorat aplicat a penats adults
- 44 Drogues i presó. Mesures de seguretat i salut mental
- 45 Models de política criminal i penitenciària internacional
- 46 Dona i violència de gènere
- 47 La formació dels funcionaris de seguretat dels centres penitenciaris a Catalunya i a França
- 48 Perfil dels penats per delictes contra la seguretat del trànsit
- 49 Intervenció amb agressors de violència de gènere
- 50 Intervenció amb infractors condemnats per delictes de trànsit a programes formatius
- 51 Abús sexual infantil: valoració psicosocial des de l'àmbit de la justícia
- 52 Agressors en violència de parella
- 53 Inserció després de la presó
- 54 Estrangers en centres penitenciaris
- 55 Victimologia i ciberdelicte en menors
- 56 La reincidència en el programa de mediació i reparació de menors
- 57 Intervenció penal amb infractors de trànsit
- 58 Avaluació de menors infractors: factors protectors i de risc
- 59 El temps en la justícia de menors
- 60 Intervenció en el marc de l'execució de mesures penals en la comunitat
- 61 Prestacions en benefici de la comunitat i realització de tasques socioeducatives en justícia juvenil
- 62 La victimització d'infants i joves en risc
- 63 La llibertat condicional a Catalunya
- 64 Gestió de casos en l'àmbit penitenciari
- 65 Execució penal i toxicomanies
- 66 Avaluació del programa d'entrenament d'habilitats parentals. Límits
- 67 La taxa de reincidència penitenciària 2014
- 68 Estudi comparatiu de la qualitat de vida dels discapacitats intel·lectuals i del desenvolupament en els centres penitenciaris de Catalunya
- 69 Nous programes d'intervenció en medi obert
- 70 Gestió emocional als centres penitenciaris
- 71 Execució penal als territoris

